

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Střední průmyslová škola strojnická Olomouc, tř.17. listopadu 49

**Výukový materiál zpracovaný v rámci projektu „Výuka moderně“
Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.5.00/34.0205**

Šablona: III/2 Dějepis

Sada: 2

Číslo materiálu v sadě: 10

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

Název: Třicetiletá válka a české stavovské povstání

Jméno autora: Mgr. Vladislava Heglasová

Předmět: Dějepis

Jazyk: Čeština

Klíčová slova: třicetiletá válka, Katolická liga, Protestantská unie, české stavovské povstání

Cílová skupina: žák 1. ročníku

Stupeň a typ vzdělání: střední odborné

Očekávaný výstup: Žák dokáže specifikovat příčiny, jež vedly ke třicetileté válce v Evropě, umí časově vymezit její jednotlivé etapy a uvést území, na kterých se odehrávaly boje. Jmenuje členské státy Katolické ligy a Protestantské unie. Popíše průběh českého stavovského povstání a objasní následky jeho porážky.

Metodický list/anotace

Prostřednictvím motivační prezentace žák získá základní fakta o fázích třicetileté války, podrobněji je seznámen s průběhem českého stavovského povstání. Ilustrační obrázky a dílčí úkoly mají žáku pomoci pochopit příčiny porážky českých stavů a tragické důsledky po bitvě na Bílé hoře.

Datum vytvoření: 17.1. 2013

TŘICETILETÁ VÁLKA

TŘICETILETÁ VÁLKA

(1618 – 1648)

- vyvrcholení sporů mezi římskokatolickou církví a protestantismem
- ozbrojený konflikt o nadvládu v Evropě
- **KATOLICKÁ LIGA**
  - v čele rakouští Habsburkové, Španělsko, Polsko, Itálie
- **PROTESTANTSKÁ UNIE**
  - Anglie, Nizozemí, Francie, severské státy

TŘICETILETÁ VÁLKA

5 fází:

- 1) Česká válka (1618 – 1620)
- 2) Falcká válka (1620 – 1623)
- 3) Dánská válka (1625 – 1629)
- 4) Švédská válka (1630 – 1635)
- 5) Švédsko-francouzská v. (1635 – 1648)

Obrázek č. 1

Mapa třicetileté války

TŘICETILÉTÁ VÁLKA

- Území bojující proti Habsburkům
- Španělští Habsburkové
- Rakouští Habsburkové

- ① 1618-1623: Česko-falcká válka
- ② 1625-1629: Tažení Kristiána IV. Dánského, tzv. dánská válka
- ③ 1630-1632: Tažení Gustava Adolfa, tzv. švédská válka
- ④ 1635: Francouzská intervence do Španělské říše
1642: Obsazení Roussillonu
1643: Francouzské vítězství u Rocroi
- ⑤ 1645-1648: Vpád Švédů do Čech, francouzské boje

0 500 km

TŘICETILETÁ VÁLKA

1) Česká válka

České stavovské povstání

začalo 2. pražskou defenestrací

23. května 1618

Úkol:

K jakému aktu došlo 23. května
1618?

Řešení:

Stavové vedení **Jindřichem Matyášem Thurnem** vyhodili z oken královského místodržitelství na Pražském hradě Viléma Slavatu z Chlumu Košumberka, Jaroslava Bořitu z Martinic a písaře Filipa Fabricia.

2. pražská defenestrace

23. 5. 1618

Obrázek č. 2

dobová
mědirytina
Mathäuse
Meriana st.
z Theatrum
Europaeum

TŘICETILETÁ VÁLKA

- zvolena vláda 30 direktorů
(zástupci panstva, rytířů a měšťanstva)
- do čela žoldnéřs. vojska – Matyáš Thurn
- sesazen Ferdinand II.
- za českého krále zvolen **Fridrich Falcký**
→ **zimní král**
(vůdce protestantské unie v Německu)

Fridrich Falcký – „zimní král“

Obrázek č. 3

**Fridrich Falcký
s českými
korunovačnými
klenoty na
olejomalbě
Gerarda van
Honthorsta,
1634,
Kurpfälisches
Museum
Heidelberg**

**korunovace:
4.11. 1619**

TŘICETILETÁ VÁLKA

- český odboj skončil

bitvou na Bílé hoře

8.11. 1620

- bitva trvala 2 hodiny
- Fridrich Falcký prchl
- země byla vydána císařskému vojsku
- katastrofa pro český národ

Bitva na Bílé hoře

malba Pietera Snayerse

Obrázek č. 4

Úkol:

Jaké byly příčiny porážky
českého stavovského
povstání?

Řešení:

Orientace na zahraniční pomoc zklamala.

Moravští stavové váhali s připojením v rozhodující chvíli, když se stavovské vojsko na podzim 1618 dostalo až k Vídni. Nizozemí pomohlo finančně. Habsburkové dostali peněžní podporu a žoldnéře od Španělska. Následovalo tažení do Čech.

TŘICETILETÁ VÁLKA

Následky porážky:

- **21. června 1621** – poprava 27 vůdců povstání na Staroměstském náměstí v Praze
- pronásledování opozice
- konfiskace majetku
- rekatolizace (zrušen Majestát)
- vypovězení ze země šlechtici a měšťané, kteří nepřestoupili ke katolictví
- masová emigrace desetitisíců (J.A. Komenský)

Poprava na Staroměstském náměstí

21. června 1621

Obrázek č. 5

Verzeichnus was gestalt der Graff von Schlick vnd andre hohe vnd Niderstands Personen in Prag vnd vollzogen worden.

Poprava 3 pánů, 7 rytířů, 17 měšťanů trvala od páté hodiny ranní do desáté. Popravčím byl kat Jan Mydlář. Dvanáct hlav bylo vystaveno na Staroměstské mostecké věži.

Nejkrutěji byl potrestán **Jan Jesenius** – ideolog stavovského povstání, který napsal traktát „Může být tyran svržen lidem?“

TŘICETILETÁ VÁLKA

- **Obnovené zřízení zemské**
  - ☐ pro Čechy v roce **1627** a
  - ☐ pro Moravu v roce **1628**
- znamenalo:
  - ✓ absolutistickou moc
  - ✓ katolicismus
  - ✓ germanizaci

Obnovené zřízení zemské (pro Čechy)

úvodní list tištěné podoby, 1627

Obrázek č. 6

Odkazy:

Použité zdroje: internet

Dostupné pod licencí GNU Free Documentation License na www:

Obrázek č. 1

HISTORICAIR. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 17.1.2013]. Dostupný na WWW:
< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Map_Thirty_Years_War_cs.svg >

Obrázek č. 2

MARVINUS . *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 17.1.2013]. Dostupný na WWW:
< <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Prager.Fenstersturz.1618.jpg> >

Obrázek č. 3

NEBELVÍR. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 17.1.2013]. Dostupný na WWW:
< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gerard_van_Honthorst_006.jpg >

Obrázek č. 4

MICHAIL. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 17.1.2013]. Dostupný na WWW:
< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Schlacht_am_Wei%C3%9Fen_Berg_C-K_063.jpg >

Obrázek č. 5

NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 17.1.2013]. Dostupný na WWW:

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hinrichtung_auf_dem_Altst%C3%A4dter_Ring.JPG

Obrázek č. 6

NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 17.1.2013]. Dostupný na WWW:

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Obnoven%C3%A9_z%C5%99%C3%ADzen%C3%AD_zemsk%C3%A9.gif